

การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย

ชไมพร กาญจนกิจสกุล *

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้มี 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ-สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากโครงการสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรม และสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และได้ร่วมมือกับกรมสุขภาพจิต สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดทำการสำรวจสุขภาพจิต ซึ่งโครงการสำรวจดังกล่าวเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม 2551 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ เยาวชนซึ่งเป็นบุคคลสัญชาติไทยอายุ 15-24 ปี และเคยประสบปัญหาชีวิตหรือปัญหาการทำงานในรอบปีที่แล้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 2,306 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตเป็นบางครั้งและไม่ค่อยบ่อย คิดเป็นร้อยละ 47.5 และ 26.6 ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 25.9 เท่านั้นที่มีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตในระดับบ่อยมาก ทั้งนี้ เยาวชนไทยที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันในด้านเพศ ค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ ความเคร่งทางศาสนา ระดับการศึกษาสูงสุด ศาสนาที่นับถือ ภูมิภาค และความเคร่งทางศาสนาของบิดาและหรือมารดาในครัวเรือน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ หลักคำสอนทางศาสนา / การประยุกต์ใช้ / การดำเนินชีวิต / เยาวชน

ได้รับบทความเมื่อ 25 มีนาคม 2556; ตอรับเมื่อ 16 สิงหาคม 2556

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

Application of Religious Tenets for Daily Living among Thai Youths

Chamaiporn Kanchanakijsakul

Abstract

The objectives of this study are to explore application of religious tenets for daily living among Thai youths and to investigate association of demographic, socio-economic and environmental characteristics with application of religious tenets for daily living among Thai youths.

The 2008 Survey on Conditions of Society, Culture and Mental Health, conducted by the National Statistical Office co-operating with Department of Mental Health, Institute for Population and Social Research, Mahidol University and Thai Health Promotion Foundation, was employed. Samples were Thai persons aged 15-24 years old who had life or working problems within last year. This study contains 2,306 cases in total. Frequency, percentage, mean, standard deviation and chi-square test were utilized for data analysis.

The results indicate that 47.5% of the sample applied religious tenets for daily living sometimes. 26.6% rarely applied tenets, while 25.9% oftentimes did so. Moreover, sex, values in creative behaviors, religious strictness, education attendance, religion, region and parents' religious strictness had statistically significant relationship with youths' application of religious tenets for daily living.

Keywords Religious Tenets / Application / Daily Living / Youths

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เยาวชน เป็นกลุ่มคนวัยหนุ่มสาวที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ หากแต่จากรายงานการศึกษาในหลายชิ้นที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่า ภายใต้อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นไปอย่างเร็ววกราก ได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของเยาวชน กล่าวคือ เยาวชนต้องเผชิญกับพฤติกรรมเสี่ยงมากมายจนอาจกลายเป็นปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาการติดยาเสพติด ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาการเล่นการพนัน ปัญหาการเที่ยวตามสถานบันเทิง ปัญหาการสูบบุหรี่ ปัญหาการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทะเลาะวิวาท และปัญหาการฆ่าตัวตาย เป็นต้น ซึ่งปัญหาของเยาวชนเหล่านี้ในวันยังหัวมีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นผลมาจากการขาดซึ่งภูมิคุ้มกันทางสังคม (social immune) ที่ดีพอนั่นเอง (ประเวศ วะสี, 2542)

ศาสนา (religion) เป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการทำหน้าที่อบรมกล่อมเกลาพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม อีกทั้งยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลมี ปัญหาต่างๆ มากระทบจิตใจ ซึ่งการนำหลักคำสอนทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจะช่วยเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชน เพื่อช่วยให้สามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีและมีคุณค่าของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (วัลลภ พลอยทับทิม, 2550) ทั้งนี้ งานศึกษาที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่า บุคคลที่เคร่งศาสนาจะมีความหดหู่ ความทุกข์ร้อนใจ และการคิดฆ่าตัวตายที่น้อยกว่า บุคคลที่ไม่เคร่งศาสนา (Dolan et al., 2008; Paul, 2005)

การประพฤติปฏิบัติตนและยึดถือตามหลักคำสอนทางศาสนา นับเป็นหนึ่งในวิถีทางในการกล่อมเกลาและเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาของบุคคล อันหมายถึงคุณภาพของจิตใจ (mental quality) ให้มีความประณีตขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้ความสุขส่วนบุคคลและความสุขของสังคมมีมากขึ้นตามไปด้วย (ประเวศ ตันติพิวัฒนสกุล, 2554) โดยหากบุคคลมีคุณภาพของจิตใจที่ประณีตแล้ว

ก็ย่อมจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการมองโลกที่เข้มแข็งขึ้น สามารถให้ความหมาย ทำความเข้าใจ และจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาชีวิตและปัญหาการงานให้ลุล่วงไปได้ได้อย่างเหมาะสม (Peale, 2006; Antonovsky, 1991 อ้างใน มัลลิกา ทัดมาลา และคณะ, 2555) นั่นคือ บุคคลจะสามารถปรับตัวและดำรงตนอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือเหตุการณ์รุนแรงในชีวิตได้ ซึ่งการนำหลักคำสอนทางศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตนับเป็นหนึ่งในวิธีการจัดการความเครียดของบุคคลได้เป็นอย่างดี (วรรณา คงสุริยะนาวิน และคณะ, 2549; วรรณา คงสุริยะนาวิน และคณะ, 2546; Carver et al. 1993)

แม้ว่าสถาบันศาสนาจะเป็นสถาบันทางสังคมที่หน้าที่หลักในการกล่อมเกล่าและเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาให้แก่สมาชิกในสังคม หากแต่สถาบันครอบครัวซึ่งถือเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความใกล้ชิดกับสมาชิกของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงต้นๆ ของชีวิต ย่อมมีบทบาทอย่างสำคัญอยู่ไม่น้อยเช่นกันในการหล่อหลอมและเสริมสร้างพลังทางศีลธรรมให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชน ถึงกระนั้นก็ตาม ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ-สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและการทำหน้าที่ของครอบครัวในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากรูปแบบของครอบครัวในสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) และหรือครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว¹ (single-parent family) ที่เพิ่มมากขึ้น การใช้เวลาโดยส่วนใหญ่ของบิดามารดาในการประกอบภาระงานอาชีพส่งผลทำให้สมาชิกในครอบครัวมีเวลาให้แกกันน้อยลง ตลอดจนทั้งการนิยมเลี้ยงดูบุตรด้วยวัตถุเพื่อทดแทนเวลาที่ไม่มีให้แก่บุตร และการใช้เวลาว่างกับบุตรไปในสถานที่ที่ส่งเสริมบริโภคนิยม เช่น พาบุตรไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าเป็นประจำ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลอย่างสำคัญต่อการลดทอนพลังทางศีลธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชน (พระไพศาล วิสาโล, 2552ก; ไทยรัฐออนไลน์, 2552)

จากที่กล่าวมาในข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาประเด็นเรื่องการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชน

¹ หมายถึง ครอบครัวที่มีเพียงบิดาหรือมารดาที่ต้องรับภาระเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง

ไทย โดยผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนและพัฒนาในการรณรงค์และส่งเสริมการใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย อันจะเป็นการช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชน เพื่อจักได้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และสติปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ-สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ มุ่งเน้นศึกษาความแตกต่างในคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ-สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย โดยมีตัวแปรที่ศึกษาอันประกอบด้วย **คุณลักษณะด้านประชากร** ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ ค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ และความเคร่งทางศาสนา **คุณลักษณะด้านเศรษฐกิจ-สังคม** ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพทางการศึกษา ศาสนาที่นับถือ และการมีเวลาให้แก่กันภายในครอบครัว **คุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ ภูมิภาค เขตที่อยู่อาศัย การอยู่อาศัยร่วมครัวเรือนเดียวกับบิดาและหรือมารดา และความเคร่งทางศาสนาของบิดาและหรือมารดาในครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เยาวชน ซึ่งเป็นบุคคลสัญชาติไทยอายุ 15 – 24 ปี และเคยมีปัญหาวีชีวิตหรือปัญหาการงานในรอบปีที่ผ่านมา โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ตอบข้อคำถามของโครงการสำรวจด้วยตนเองเท่านั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 2,306 คน จากโครงการสำรวจสถานะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ. 2551 ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสาร และได้ร่วมมือกับกรมสุขภาพจิต สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดทำการสำรวจสุขภาพจิต ซึ่งเป็นโครงการสำรวจระดับประเทศ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551

4. ข้อจำกัดของการศึกษา

เนื่องจากการศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากโครงการสำรวจสถานะทางสังคม วัฒนธรรม และสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการสำรวจดังกล่าวมีความแตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ จึงก่อให้เกิดข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา กล่าวคือ จากการทบทวนองค์ความรู้พบว่า มีบางตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย หากแต่ในโครงการสำรวจดังกล่าวไม่ได้จัดเก็บข้อมูลไว้ เช่น ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การปลูกฝังอบรมของบิดามารดา และการปลูกฝังอบรมของโรงเรียน เป็นต้น

5. สมมติฐานในการศึกษา

เยาวชนที่มีความแตกต่างในด้านเพศ กลุ่มอายุ ค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ ความเคร่งทางศาสนา ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพทางการศึกษา ศาสนาที่นับถือ การมีเวลาให้แก่งานภายในครอบครัว ภูมิภาค เขตที่อยู่อาศัย การอยู่อาศัยร่วมครัวเรือนเดียวกับบิดาและหรือมารดา และความเคร่งทางศาสนาของบิดาและหรือมารดาในครัวเรือน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนที่แตกต่างกัน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

เยาวชน หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่มีอายุ 15 ถึง 24 ปี และเคยประสบปัญหาชีวิตหรือปัญหาการงานในรอบปีที่ผ่านมา

ระดับการศึกษาสูงสุด หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่ได้รับหรือ

เรียนจบ ซึ่งไม่รวมวิชาที่พระยะสันที่ไม่มีวิชาสามัญสอน เช่น ตัดผม ตัดเสื้อ ซ่อมวิทยุ และซ่อมโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

สถานภาพทางการศึกษา หมายถึง สถานะทางการศึกษาของเยาวชน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ไม่เรียน และกำลังเรียน

ภูมิภาค หมายถึง การแบ่งส่วนพื้นที่ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะหรือความเป็นรูปแบบเดียวกันตามสภาพทางธรรมชาติหรือสภาพทางวัฒนธรรมบางอย่าง และแตกต่างไปจากพื้นที่อื่นโดยรอบ ซึ่งในงานศึกษานี้แบ่งออกเป็น ภาคเหนือ ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) กรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และภาคใต้

เขตที่อยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะของพื้นที่พิจารณาตามเขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล

ค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าสำคัญและดีงาม ซึ่งในงานศึกษานี้ครอบคลุมสาระสำคัญได้แก่ 1) การให้ความช่วยเหลือคนที่ต้องการความช่วยเหลือแม้ไม่ใช่ญาติ 2) ตอบแทนผู้มีพระคุณหรือช่วยเหลือเรา 3) ยอมรับผิดและขอโทษในความผิดที่ทำหรือมีส่วนรับผิดชอบ 4) ให้โอกาสผู้อื่นก่อนตัวเอง 5) ยกโทษและให้อภัยอย่างจริงใจต่อผู้ที่สำนึกผิด 6) หาความรู้เพิ่มเติม 7) เก็บออมเงิน 8) การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน/หมู่บ้าน และ 9) การบริจาคทรัพย์/วัสดุอุปกรณ์/อาหาร เพื่อช่วยผู้เดือดร้อน

การมีเวลาให้แก่งานภายในครอบครัว หมายถึง ความเพียงพอในเวลาที่มอบให้แก่งานเพื่อพบปะพูดคุยและใช้เวลาร่วมกันของสมาชิกภายในครอบครัว

หลักคำสอนทางศาสนา หมายถึง แก่นคำสอนหรือสาระสำคัญในคำสอนของศาสนาต่างๆ ที่บุคคลนับถือ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552) เช่น

ศาสนาพุทธ คือ การไม่ทำชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญแต่ความดี การทำจิตใจให้ผ่องใส

ศาสนาอิสลาม คือ สอนให้ทุกคนบำเพ็ญประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ ให้เป็นผู้มีความพยายามปฏิบัติตนต่อครอบครัวอย่างดีที่สุด ให้ช่วย

เหลือกันและกันในสิ่งที่ดี ไม่ให้ความร่วมมือแก่ผู้ประกอบกรรมชั่ว ให้ทุกคนสงเคราะห์เพื่อนบ้าน บริจาคทาน เพื่อลดช่องว่างระหว่างคนร่ำรวยกับคนยากจน

ศาสนาคริสต์ คือ สอนให้มีความรักในพระเจ้า รักครอบครัว รักเพื่อนบ้าน รักเพื่อนมนุษย์ ให้อภัยแก่กันและกัน มีใจเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์ ไม่โลภทรพย์สินผู้อื่น ให้ทานด้วยความเต็มใจ

ความเคร่งทางศาสนา หมายถึง ระดับการถือปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนาโดยไม่ให้ขาดตกบกพร่องของเยาวชน

ความเคร่งทางศาสนาของบิดาและหรือมารดา หมายถึง ระดับการถือปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนาโดยไม่ให้ขาดตกบกพร่องของบิดาและหรือมารดาที่อยู่ร่วมครัวเรือนเดียวกับเยาวชน

การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต หมายถึง การนำเอาแก่นคำสอนหรือสาระสำคัญในคำสอนของศาสนาที่บุคคลนับถือใช้ในการดำเนินชีวิตเมื่อบุคคลได้เผชิญกับปัญหาชีวิตหรือปัญหาการงาน

7. แหล่งข้อมูลและวิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากโครงการสำรวจสถานะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ. 2551 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม 2551 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งโครงการสำรวจนี้ใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ stratified two – stage sampling โดยมีจังหวัดเป็นสตราตัม (stratum) จำนวน 76 สตราตัม และในแต่ละสตราตัมแบ่งออกเป็น 2 สตราตัมย่อยตามลักษณะการปกครอง คือ ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยมีชุมชนอาคาร (สำหรับในเขตเทศบาล) และหมู่บ้าน (สำหรับนอกเขตเทศบาล) เป็นตัวอย่างขั้นที่หนึ่งครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนพิเศษเป็นตัวอย่างขั้นที่สอง ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 26,520 ครัวเรือน โดยสอบถามจากผู้ที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำนวน 60,700 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552) หากแต่ในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่ม

เยาวชนซึ่งคือบุคคลสัญชาติไทยที่มีอายุ 15-24 ปี และเคยมีปัญหาชีวิตหรือปัญหาการงาน ดังนั้น งานศึกษานี้จึงคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีอายุ 15-24 ปี และตอบข้อคำถามของโครงการสำรวจด้วยตนเองเท่านั้น โดยไม่รวมผู้รายงานว่าไม่มีปัญหาชีวิตหรือปัญหาการงาน ซึ่งมีจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 2,306 คน

ในส่วนของการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้หลักคำสอนทางศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเมื่อประสบปัญหาชีวิตหรือปัญหาการงานในรอบปีที่แล้ว เป็นตัวบ่งชี้ถึงการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ไม่ค่อยบ่อย บางครั้ง และบ่อยมาก สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ-สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อความแตกต่างในการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทยนั้น มุ่งเน้นศึกษาความแตกต่างในคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ-สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย โดยมีตัวแปรที่ศึกษาอันประกอบด้วย **คุณลักษณะด้านประชากร** ได้แก่ เพศ (ชายและหญิง) กลุ่มอายุ (กลุ่มอายุ 15-17 ปี กลุ่มอายุ 18-19 ปี และกลุ่มอายุ 20-24 ปี) ค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ (ระดับน้อย ระดับปานกลาง และระดับมาก) และความเคร่งทางศาสนา (ระดับน้อย ระดับปานกลาง และระดับมาก) **คุณลักษณะด้านเศรษฐกิจ-สังคม** ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด (ไม่เคยเรียนหรือต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย) สถานภาพทางการศึกษา ศาสนาที่นับถือ (พุทธ อิสลาม และคริสต์) และการมีเวลาให้แก่กันภายในครอบครัว (เพียงพอ และไม่เพียงพอ) **คุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ ภูมิภาค (กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้) เขตที่อยู่อาศัย (ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล) การอยู่อาศัยร่วมครัวเรือนเดียวกับบิดา

และหรือมารดา (อยู่อาศัยร่วม และไม่อยู่อาศัยร่วม) และความเคร่งทางศาสนาของบิดาและหรือมารดาในครัวเรือน (ระดับน้อย ระดับปานกลาง และระดับมาก) สถิติที่ใช้ ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ (chi-square test)

8. ผลการศึกษา

8.1 คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 61.4 ประมาณกึ่งหนึ่งอยู่ในกลุ่มอายุ 20-24 ปี รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 15-17 ปี และกลุ่มอายุ 18-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.8 และ 19.6 ตามลำดับ อายุเฉลี่ยคือ 19.58 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.879 มีค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 96.6 และมีความเคร่งทางศาสนาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมาคือ ระดับน้อย และระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.7 และ 14.3 ตามลำดับ (ดูตาราง 1)

ตาราง 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามคุณลักษณะด้านประชากร

คุณลักษณะด้านประชากร	จำนวน	ร้อยละ
● เพศ		
ชาย	891	38.6
หญิง	1,415	61.4
รวม	2,306	100.0
● กลุ่มอายุ		
15 - 17 ปี	687	29.8
18 - 19 ปี	453	19.6
20 - 24 ปี	1,166	50.6
รวม	2,306	100.0
อายุเฉลี่ย 19.58 ปี ; ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.879 ปี		

คุณลักษณะด้านประชากร	จำนวน	ร้อยละ
● ค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์		
ระดับน้อย	598	25.9
ระดับปานกลาง	1,096	47.5
ระดับมาก	612	26.5
รวม	1,935*	100.0
● ความเคร่งทางศาสนา		
ระดับน้อย	454	19.7
ระดับปานกลาง	1,522	66.0
ระดับมาก	330	14.3
รวม	2,306	100.0

* หมายถึง ไม่รวมค่าสูญหาย

กลุ่มตัวอย่างสำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 43.3 รองลงมาได้แก่ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ประถมศึกษา และสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 28.6 15.4 และ 10.1 ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 2.4 ของกลุ่มตัวอย่างไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา มีสถานภาพกำลังศึกษา ร้อยละ 43.9 และไม่ได้อยู่ในสถานภาพกำลังศึกษา ร้อยละ 56.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คือ ร้อยละ 89.8 รองลงมา ได้แก่ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 8.7 และ 1.5 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวยุติอายุให้แก่อน้อยกว่า 10 ปี มีมากถึงร้อยละ 89.5 มีเพียงร้อยละ 10.5 ที่ครอบครัวยุติอายุให้แก่อน้อยกว่า 10 ปี (ดูตาราง 2)

ตาราง 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามคุณลักษณะด้านเศรษฐกิจ-สังคม

คุณลักษณะด้านเศรษฐกิจ-สังคม	จำนวน	ร้อยละ
● ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่เคยเรียนหรือต่ำกว่าประถมศึกษา	55	2.4
ประถมศึกษา	356	15.5
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	997	43.3
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	659	28.7
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	233	10.1
รวม	2,300*	100.0
● สถานภาพทางการศึกษา		
กำลังเรียน	1,012	43.9
ไม่ได้เรียน	1,294	56.1
รวม	2,306	100.0
● ศาสนาที่นับถือ		
พุทธ	2,071	89.8
อิสลาม	201	8.7
คริสต์	34	1.5
รวม	2,306	100.0
● การมีเวลาให้แก่นักภายในครอบครัว		
เพียงพอ	1,948	89.5
ไม่เพียงพอ	229	10.5
รวม	2,177*	100.0

* หมายถึง ไม่รวมค่าสูญหาย

กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) มากที่สุด คือ ร้อยละ 32.8 รองลงมา ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 19.0 18.6 17.5 และ 12.1 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 63.8 และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 36.2 มากกว่าครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 55.4 อาศัยอยู่ร่วมครัวเรือนเดียวกับบิดาและหรือมารดา ซึ่งบิดาและหรือมารดาในครัวเรือนมีความเคร่งทางศาสนาอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด คือ ร้อยละ 66.8 รองลงมา ได้แก่ ระดับน้อย และระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.1 และ 14.1 ตามลำดับ (ดูตาราง 3)

ตาราง 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม

คุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
● ภูมิภาค		
กรุงเทพมหานคร	278	12.1
ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)	757	32.8
ภาคเหนือ	430	18.6
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	438	19.0
ภาคใต้	403	17.5
รวม	2,306	100.0
● เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล	1,472	63.8
นอกเขตเทศบาล	834	36.2
รวม	2,306	100.0
● การอยู่อาศัยร่วมครัวเรือนเดียวกับบิดาและหรือมารดา		
อยู่อาศัยร่วม	1,029	44.6
ไม่ได้อยู่อาศัยร่วม	1,277	55.4
รวม	2,306	100.0

คุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
● ความเคร่งทางศาสนาของบิดาและหรือมารดาในครัวเรือน		
ระดับน้อย	242	19.1
ระดับปานกลาง	844	66.8
ระดับมาก	178	14.1
รวม	1,264*	100.0

* หมายถึง ไม่รวมค่าสูญหาย

8.2 การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย

เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง คือ ร้อยละ 47.5 มีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตเป็นบางครั้ง รองลงมา คือ ไม่ค่อยบ่อย และบ่อยมาก คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ 25.9 ตามลำดับ (ดูตาราง 4)

ตาราง 4 ร้อยละของการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนา ในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย

การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ค่อยบ่อย	612	26.6
บางครั้ง	1,096	47.5
บ่อยมาก	598	25.9
รวม	2,306	100.0

8.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ-สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย

การศึกษาการเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านประชากรต่อการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต พบว่า เพศ ค่านิยม ในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ และความเคร่งทางศาสนาของเยาวชนที่แตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าเพศชาย ผู้ที่มีค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในระดับมากกว่ามีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่มีค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในระดับน้อยกว่า มากไปกว่านั้น ผู้ที่มีความเคร่งทางศาสนาในระดับมากกว่ามีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่มีความเคร่งทางศาสนาในระดับน้อยกว่าเช่นกัน (ดูตาราง 5)

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านประชากรต่อการประยุกต์ใช้หลัก คำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย

คุณลักษณะด้านประชากร	การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต			รวม	(จำนวน)
	บ่อยมาก	บางครั้ง	ไม่ค่อยบ่อย		
● เพศ					
ชาย	21.1	45.5	33.4	100.0	(891)
หญิง	29.0	48.8	22.2	100.0	(1,415)
n = 2,306 ; $\chi^2 = 40.485$; df = 2 ; p-value < 0.001					

คุณลักษณะด้านประชากร	การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต			รวม	(จำนวน)
	บ่อยมาก	บางครั้ง	ไม่ค่อยบ่อย		
● กลุ่มอายุ					
15 - 17 ปี	24.0	48.8	27.2	100.0	(687)
18 - 19 ปี	23.8	46.6	29.6	100.0	(453)
20 - 24 ปี	27.9	47.2	25.0	100.0	(1,166)
n = 2,306 ; $\chi^2 = 6.565$; df = 4 ; p-value = 0.161					
● ค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์					
ระดับน้อย	14.9	36.8	48.2	100.0	(114)
ระดับปานกลาง	20.4	51.8	27.8	100.0	(1,090)
ระดับมาก	39.3	46.1	14.6	100.0	(731)
n = 1,935* ; $\chi^2 = 131.758$; df = 4 ; p-value <0.001					
● ความเคร่งทางศาสนา					
ระดับน้อย	10.6	34.4	55.1	100.0	(454)
ระดับปานกลาง	23.9	54.3	21.8	100.0	(1,522)
ระดับมาก	56.4	34.5	9.1	100.0	(330)
n = 2,306 ; $\chi^2 = 394.230$; df = 4 ; p-value <0.001					

* หมายถึง ไม่รวมค่าสูญหาย

ในส่วนของการศึกษาการเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านเศรษฐกิจ-สังคมต่อการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต พบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดและศาสนาที่นับถือที่แตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ที่ไม่เคยเรียนหรือสำเร็จการศึกษามากกว่าประถมศึกษา มีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตต่ำ

กว่าผู้ที่สำเร็จระดับการศึกษาสูงสุดตั้งแต่ประถมศึกษาขึ้นไป และผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่นๆ อันได้แก่ ศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธ (ดูตาราง 6)

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านเศรษฐกิจ-สังคมต่อการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย

คุณลักษณะ ด้านเศรษฐกิจ-สังคม	การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทาง ศาสนาในการดำเนินชีวิต			รวม	(จำนวน)
	บ่อยมาก	บางครั้ง	ไม่ค่อยบ่อย		
● ระดับการศึกษาสูงสุด					
ไม่เคยเรียน/ต่ำกว่าประถมศึกษา	34.5	30.9	34.5	100.0	(55)
ประถมศึกษา	25.6	42.7	31.7	100.0	(356)
มัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า	25.2	48.3	26.5	100.0	(997)
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	25.8	49.6	24.6	100.0	(659)
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	27.5	50.6	21.9	100.0	(233)
n = 2,300* ; $\chi^2 = 15.999$; df = 8 ; p-value <0.050					
● สถานภาพทางการศึกษา					
กำลังเรียน	26.0	48.4	25.6	100.0	(1,012)
ไม่ได้เรียน	25.9	46.8	27.3	100.0	(1,294)
n = 2,306 ; $\chi^2 = 0.912$; df = 2 ; p-value = 0.634					
● ศาสนาที่นับถือ					
พุทธ	22.8	48.6	28.5	100.0	(2,071)
อิสลาม	53.7	37.8	8.5	100.0	(201)
คริสต์	50.0	38.2	11.8	100.0	(34)
n = 2,306 ; $\chi^2 = 110.940$; df = 4 ; p-value <0.001					

คุณลักษณะ ด้านเศรษฐกิจ-สังคม	การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทาง ศาสนาในการดำเนินชีวิต			รวม	(จำนวน)
	บ่อยมาก	บางครั้ง	ไม่ค่อยบ่อย		
● การมีเวลาให้แก่งานภายในครอบครัว					
เพียงพอ	27.0	47.6	25.5	100.0	(1,948)
ไม่เพียงพอ	23.1	44.5	32.3	100.0	(229)
n = 2,177* ; $\chi^2 = 5.195$; df = 2 ; p-value = 0.074					

* หมายถึง ไม่รวมค่าสูญหาย

สำหรับการศึกษาการเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมต่อการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต พบว่า ภูมิภาคและความเคร่งทางศาสนาของบิดาและหรือมารดาในครัวเรือนที่แตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือว่า ผู้อาศัยอยู่ในภาคใต้มีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่อาศัยในภูมิภาคอื่นๆ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากไปกว่านั้น ผู้ที่บิดาและหรือมารดาในครัวเรือนมีความเคร่งทางศาสนาในระดับมากกว่ามีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่บิดาและหรือมารดาในครัวเรือนมีความเคร่งทางศาสนาในระดับน้อยกว่า (ดูตาราง 7)

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมต่อการประยุกต์ใช้ หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย

คุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม	การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต			รวม	(จำนวน)
	บ่อยมาก	บางครั้ง	ไม่ค่อยบ่อย		
● ภูมิภาค					
กรุงเทพมหานคร	28.4	51.1	20.5	100.0	(278)
ภาคกลาง (ไม่รวม กทม.)	22.7	48.0	29.3	100.0	(757)
ภาคเหนือ	21.4	48.6	30.0	100.0	(430)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20.3	50.0	29.7	100.0	(438)
ภาคใต้	41.2	40.4	18.4	100.0	(403)
n = 2,306 ; $\chi^2 = 74.028$; df = 8 ; p-value < 0.001					
● เขตที่อยู่อาศัย					
ในเขตเทศบาล	25.9	47.6	26.5	100.0	(1,472)
นอกเขตเทศบาล	26.0	47.4	26.6	100.0	(834)
n = 2,306 ; $\chi^2 = 0.014$; df = 2 ; p-value = 0.993					
● การอยู่อาศัยร่วมครัวเรือนเดียวกับบิดาและหรือมารดา					
อยู่อาศัยร่วม	25.9	47.8	26.2	100.0	(1,029)
ไม่ได้อยู่อาศัยร่วม	25.9	47.3	26.8	100.0	(1,277)
n = 2,306 ; $\chi^2 = 0.095$; df = 2 ; p-value = 0.954					

คุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม	การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต			รวม	(จำนวน)
	บ่อยมาก	บางครั้ง	ไม่ค่อยบ่อย		
● ความเคร่งทางศาสนาของบิดาและหรือมารดาในครัวเรือน					
ระดับน้อย	12.0	36.4	51.7	100.0	(242)
ระดับปานกลาง	24.3	52.4	23.3	100.0	(844)
ระดับมาก	53.4	37.6	9.0	100.0	(178)
n = 1,264* ; $\chi^2 = 165.474$; df = 4 ; p-value <0.001					

* หมายถึง ไม่รวมค่าสูญหาย

โดยสรุปแล้ว เพศ ค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ ความเคร่งทางศาสนา ระดับการศึกษาสูงสุด ศาสนาที่นับถือ ภูมิภาค และความเคร่งทางศาสนาของบิดาและหรือมารดาในครัวเรือนที่แตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ในข้างต้น ในขณะที่ตัวแปรกลุ่มอายุ สถานภาพทางการศึกษา การมีเวลาให้แก่นักภายในครอบครัว เขตที่อยู่อาศัย และการอยู่อาศัยร่วมครัวเรือนเดียวกับบิดาและหรือมารดา กลับไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนในการศึกษารั้งนี้

9. สรุปและอภิปรายผล

1) ผลการศึกษา บ่งชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตค่อนข้างน้อย คือ เป็นบางครั้ง ร้อยละ 47.5 และไม่ค่อยบ่อย ร้อยละ 26.6 มีเพียงร้อยละ 25.9 เท่านั้นที่มีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตในระดับบ่อยมาก ซึ่งผลการศึกษานี้สะท้อน

ให้เห็นถึงการทำหน้าที่ที่ยังไม่สมบูรณ์ดีพอของสถาบันทางสังคมในการหล่อหลอมและเสริมสร้างพลังทางศีลธรรมให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของสถาบันครอบครัว ซึ่งถือเป็นสถาบันแรกในการทำหน้าที่กล่อมเกลางานศีลธรรมให้แก่สมาชิกของสังคมในช่วงต้นๆ ของชีวิต ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบของครอบครัวในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) และหรือครอบครัวที่มีเพียงบิดาหรือมารดาที่ต้องรับภาระเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง ที่เรียกว่า “ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว” (single-parent family) เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนรวมทั้งการทำหน้าที่ของครอบครัวมีความอ่อนกำลังลง กล่าวคือ บิดาและมารดาต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ทุ่มเทไปกับการประกอบกิจการอาชีพ อันยังผลต่อการมีเวลาให้แก่บุตรหรือสมาชิกในครอบครัวลดน้อยลง และมักนิยมใช้การเลี้ยงดูบุตรด้วยวัตถุเพื่อทดแทนเวลาที่ไม่มีให้แก่บุตร รวมถึงการใช้เวลาว่างกับบุตรในสถานที่ที่ส่งเสริมการบริโภคนิยม เช่น พาบุตรไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าเป็นประจำ ฯลฯ (พระไพศาล วิสาโล, 2552ก ; ไทยรัฐออนไลน์, 2552) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนลดทอนพลังทางศีลธรรมและครอบงำให้เยาวชนกลายเป็นทาสของวัตถุและตกอยู่ในความหลงมากขึ้น อันเป็นอุปสรรคต่อความเจริญงอกงามทางกาย (กายภาวนา) ความเจริญงอกงามทางพฤติกรรมและความสัมพันธ์ (ศีลภาวนา) ความเจริญงอกงามทางจิต (จิตภาวนา) และความเจริญงอกงามทางปัญญา (ปัญญาภาวนา) ทั้งในระดับบุคคลและสังคม อีกทั้งยังเป็นปัจจัยส่งเสริมอกุศลมูล คือ โภคะ โทสะ และโมหะ อันทำให้บุคคลมีความร้อนรุ่มในจิตใจและหาความสงบสุขในชีวิตไม่ได้ ยิ่งไปกว่านั้น สื่อและเทคโนโลยีโทรคมนาคมที่ก้าวไกลนับเป็นหนึ่งในเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ลัทธิบริโภคนิยมแพร่หลายไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น ถึงกระนั้นก็ตาม หากบุคคลได้ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคำสอนทางศาสนาเป็นที่ตั้งแล้ว ย่อมนำพาให้บุคคลมีภูมิคุ้มกันและเป็นอิสระจากลัทธิบริโภคนิยม (พระไพศาล วิสาโล, 2552ข) รวมทั้งมีสุขภาพทางปัญญาในการทำความเข้าใจและมองโลกที่เข้มแข็งขึ้น ตลอดจนจัดการกับปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม อันก่อให้เกิดความสุขทั้งระดับบุคคลและสังคมตามมา (Peale, 2006; ประเวศ ดำนิติวัฒน์สกุล, 2554)

2) ผลการศึกษา บ่งชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันจะมีการประยุกต์ใช้หลัก คำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าเพศชาย ซึ่งผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับงานศึกษาที่ผ่านมาของ ประเวศ ดันติพิวัฒนสกุล (2554) เกี่ยวกับสุขภาพ ในมิติทางจิตวิญญาณหรือปัญญา ซึ่งศึกษาครอบคลุมประเด็นพื้นฐานที่เป็นไปตามหลักคำสอนทางศาสนาต่างๆ เกี่ยวกับความรู้สึกเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ รู้สึกเป็นสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นเมื่อมีโอกาส โดยพบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีสุขภาวะทางปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องคุณภาพของจิตใจที่ดีกว่าเพศชาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าบริบท สังคมและวัฒนธรรมไทยนั้นกล่อมเกลาให้ผู้หญิงเป็นบุคคลที่มีความอ่อนโยน และละเอียดอ่อน เอาใจใส่ในอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง มีการยับยั้งการ แสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรง ทำให้ผู้หญิงมีเวลาที่จะนึกคิดใคร่ครวญมากยิ่งขึ้น (อรพินทร์ ชูชม และคณะ, 2549)

3) ผลการศึกษา บ่งชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าผู้ที่มีค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในระดับมากกว่าจะมีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่มีค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในระดับน้อยกว่า ซึ่งค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในงานศึกษานี้เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าทั้งสำคัญและดีงาม โดยครอบคลุมในสาระสำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือคนที่ต้องการความช่วยเหลือแม้ไม่ใช่ญาติ ตอบแทนผู้มีพระคุณหรือช่วยเหลือเรา ยอมรับผิดชอบและขอโทษในความผิดที่ทำหรือมีส่วนรับผิดชอบ ให้อีกฝ่ายก่อนตัวเอง ยกโทษและให้อภัยอย่างจริงใจต่อผู้ที่สำนึกผิด หาความรู้เพิ่มเติม เก็บออมเงิน การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน/หมู่บ้าน และการบริจาคทรัพย์/วัสดุอุปกรณ์/อาหารเพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อน โดยสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาต่างๆ ที่พึงสอนให้ศาสนิกชนบำเพ็ญแต่ความดีและรักเพื่อนมนุษย์

ตลอดจนช่วยเหลือกันและกันในเรื่องที่ติงาม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552) ดังนั้น เมื่อบุคคลมีค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในระดับมากจึงมีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตมากด้วยเช่นกัน ซึ่งแนวความคิดนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ ปาริชาติ สุขสวัสดิพร (2543) ที่พบเช่นกันว่า ค่านิยมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมของบุคคล

4) ผลการศึกษา บ่งชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความเคร่งทางศาสนาแตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าผู้ที่มีความเคร่งทางศาสนาในระดับมากกว่ามีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่มีความเคร่งทางศาสนาในระดับน้อยกว่า ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับงานศึกษาของ ประเวศ ดันติพิวัฒนสกุล (2554) ที่กล่าวว่า การประพฤติปฏิบัติตนและยึดถือตามหลักคำสอนทางศาสนาเป็นวิถีทางหนึ่งในการกล่อมเกลาและเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาของบุคคลอันหมายถึง คุณภาพของจิตใจ (mental quality) ให้มีความประณีตขึ้น ส่งผลทำให้ความสุขส่วนบุคคลและความสุขของสังคมมีมากขึ้นตามไปด้วย โดยผู้ที่เคร่งศาสนาจะมีความหดหู่ ความทุกข์ร้อนใจ และการคิดฆ่าตัวตายที่น้อยกว่าผู้ที่ไม่เคร่งศาสนา (Dolan et al., 2008; Paul, 2005) ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกับรายงานการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552) ที่พบว่า ระดับความเคร่งทางศาสนาและระดับการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนานั้นมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ หากบุคคลยังมีระดับความเคร่งทางศาสนาмаก ระดับของการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนาก็จะยิ่งมีสูงมากขึ้นตามไปด้วย

5) ผลการศึกษา บ่งชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษามีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตต่ำกว่าผู้ที่สำเร็จระดับการศึกษาสูงสุดตั้งแต่ประถมศึกษาขึ้นไป ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานศึกษาในอดีตที่พบเช่นกันว่า กลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีการจัดการปัญหาชีวิตที่กำลังเผชิญได้ดีกว่ากลุ่มที่มี

การศึกษาน้อยกว่าโดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการศึกษา (วรรณา คงสุริยะนาวิณ และคณะ, 2553) ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าระดับการศึกษาที่สูงกว่าจะช่วยทำให้บุคคลสามารถเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในการปรับตัวและการดูแลตนเอง (Meighan, 2006 อ้างใน วรรณา คงสุริยะนาวิณ และคณะ, 2553)

6) ผลการศึกษา บ่งชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาที่แตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธ ซึ่งผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับรายงานการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552) ที่พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีการใช้หลักคำสอนทางศาสนาแก้ปัญหาชีวิตอยู่อย่างสม่ำเสมอมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ และผู้นับถือศาสนาพุทธ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม จากรายงานการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552) พบว่า มากกว่าร้อยละ 90 ของศาสนิกชนในทุกศาสนาล้วนเห็นพ้องต้องกันว่าหลักคำสอนทางศาสนาเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะเมื่อมีปัญหาชีวิตและปัญหาการทำงาน ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาที่เยาวชนไทยนับถือมากที่สุด คือ ร้อยละ 89.8 หากแต่เยาวชนไทยกลับมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการแก้ปัญหาชีวิตอยู่อย่างสม่ำเสมอที่น้อยที่สุด ซึ่งปรากฏการณ์นี้ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการขาดซึ่งความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอย่างถูกต้อง ในอันที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาของตนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเยาวชนไทยขาดซึ่งการชี้แนะและปลูกฝังกล่อมเกลามาจากสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา เป็นต้น

7) ผลการศึกษา บ่งชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยในภูมิภาคที่แตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าผู้อาศัยอยู่ในภาคใต้มีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่อาศัย

ในภูมิภาคอื่นๆ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552) ที่พบว่า เมื่อมีปัญหาชีวิตและการทำงาน ประชากรที่อาศัยอยู่ในภาคใต้จะใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการแก้ปัญหา มากที่สุด รองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร และจากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2548) พบว่า ภาคใต้มีสัดส่วนของผู้นับถือศาสนาอิสลามสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับผลการศึกษาในช่วงต้นที่ได้ข้อค้นพบว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีการใช้หลักคำสอนทางศาสนาแก้ปัญหาชีวิตอยู่อย่างสม่ำเสมอมากที่สุด ดังนั้น ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้จึงมีแนวโน้มที่จะนำหลักคำสอนทางศาสนาไปประยุกต์ใช้การดำเนินชีวิตมากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยในภูมิภาคอื่นๆ

8) ผลการศึกษา บ่งชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่บิดาและหรือมารดาในครัวเรือนมีความเคร่งทางศาสนาที่แตกต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าผู้ที่บิดาและหรือมารดาในครัวเรือนมีความเคร่งทางศาสนาในระดับมากกว่า มีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าผู้ที่บิดาและหรือมารดาในครัวเรือนมีความเคร่งทางศาสนาในระดับน้อยกว่า ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับงานศึกษาของ อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549) พบว่า การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดามารดามีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและคุณภาพชีวิตของเยาวชน อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานศึกษาของ Maccoby (1992) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวเป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคมที่สำคัญในการทำหน้าที่อบรมขัดเกลาทางสังคมหรือหล่อหลอมคุณลักษณะด้านนิสัย ทักษะ ค่านิยม และพฤติกรรมที่มีคุณภาพของบุคคลให้ตั้งงาม โดยเมื่อบิดาและหรือมารดาในครัวเรือนมีความเคร่งทางศาสนาก็ย่อมมีอิทธิพลต่อการขัดเกลาทางสังคมไม่โดยตรงก็โดยทางอ้อมแก่เยาวชน อันจักช่วยทำให้เยาวชนมีหลักในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ตลอดจนลดความเสี่ยงในพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ ลงได้ (Kanyajit, 2003)

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน ฯลฯ ควรให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่อบรมกล่อมเกล่าและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้แก่เด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพศชาย ทั้งนี้เพราะผลการศึกษาได้บ่งชี้ว่า เยาวชนที่เป็นเพศหญิง มีค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ระดับมาก มีความเคร่งทางศาสนาระดับมาก จะมีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าเยาวชนที่เป็นเพศชาย มีค่านิยมในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ระดับน้อย และมีความเคร่งทางศาสนาระดับน้อย

2) ควรมีการรณรงค์และส่งเสริมการจัดให้มีโครงการและกิจกรรมในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนทางศาสนา ตลอดจนการนำหลักคำสอนทางศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา และไม่ได้อาศัยอยู่ในภาคใต้ อันจะช่วยทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนดังกล่าวสามารถเข้าใจและปรับตัวรับต่อสภาพปัญหาที่กำลังเผชิญได้อย่างมีสติ และวางอยู่บนฐานแห่งคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้เพราะผลการศึกษาได้บ่งชี้ว่าเยาวชนที่ไม่เคยได้รับการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา และไม่ได้อาศัยอยู่ในภาคใต้ มีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตต่ำกว่าเยาวชนที่สำเร็จระดับการศึกษาสูงสุดตั้งแต่ประถมศึกษาขึ้นไป และอาศัยอยู่ในภาคใต้

3) องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาควรเร่งปรับปรุงเทคนิควิธีการเผยแพร่และปลูกฝังหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอย่างถูกต้อง รวมทั้งได้ตระหนักถึงแก่นแท้ในหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ตลอดจนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพราะผลการ

ศึกษาได้บ่งชี้ว่า แม้ว่าเยาวชนไทยจะเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด หากแต่เยาวชนไทยกลับมีการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการแก้ปัญหาชีวิตอยู่อย่างสม่ำเสมอมากที่สุด

4) องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและส่งเสริมสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่อบรมขัดเกลาและปลูกฝังหลักธรรมคำสอนทางศาสนาให้แก่เด็กและเยาวชนในครอบครัวของตนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น การอบรมสั่งสอน และการนำหลักคำสอนทางศาสนามาใช้แก้ปัญหาของตนและครอบครัว เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กและเยาวชนในครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้เพราะผลการศึกษาได้บ่งชี้ว่า เยาวชนที่บิดาและหรือมารดาในครัวเรือนมีความเคร่งทางศาสนาในระดับมากมีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตสูงกว่าเยาวชนที่บิดาและหรือมารดาในครัวเรือนมีความเคร่งทางศาสนาในระดับปานกลางและน้อย

10.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ผลการศึกษามีความลุ่มลึกในคำอธิบายของข้อค้นพบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคมที่ชัดเจนมากขึ้น ตลอดจนทั้งตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งงานศึกษาในครั้งนี้มิได้ศึกษาครอบคลุมไปถึง

2) เนื่องจากข้อมูลที่ใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากโครงการสำรวจระดับชาติ ดังนั้น จึงมีบางตัวแปรที่จากการทบทวนองค์ความรู้พบว่ามีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทย หากแต่ในโครงการสำรวจดังกล่าวไม่ได้จัดเก็บข้อมูลไว้ เช่น ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การปลูกฝังอบรมของบิดามารดา และการปลูกฝังอบรมในโรงเรียน เป็นต้น

11. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดีด้วยทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2555 และความอนุเคราะห์จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่อนุญาตให้ใช้ข้อมูลของโครงการสำรวจฯ เพื่อใช้สำหรับการศึกษา ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมาไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ไทยรัฐออนไลน์. (8 กรกฎาคม 2552). 'ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว' อนาคตสังคมไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.thairath.co.th/content/edu/18013>

ประเวศ ตันติพิวัฒนสกุล. (2554). สุขภาพในมิติทางจิตวิญญาณหรือปัญญา. ใน **สุขภาพคนไทย 2554: เอชไอเอ กลไกพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อชีวิตและสุขภาพ**. ดำเนินการโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). หน้า 14-15.

ประเวศ วะสี. ตุลาคม. (2542). ภูมิคุ้มกันทางสังคม วัดขึ้นทางสังคม. **นิตยสารหมอชาวบ้าน เล่ม 246**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2554, จาก <http://doctor.or.th/node/2251>

ปาริชาติ สุขสวัสดิพร. (2543). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ค่านิยมสุขภาพ และสภาพแวดล้อมในสถาบันกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระไพศาล วิสาโล. (2552ก). **การเสริมสร้างพลังทางศีลธรรมในสังคมไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2556, จาก <http://www.visalo.org/article/budKarnsermsang.htm>

_____. (2552ข). **วิถีพุทธวิถีไทยในยุคบริโภคนิยม**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2556, จาก <http://www.visalo.org/article/budVitheeBudVitheeThai.htm>

มัลลิกา ทัดมาลา และบำเพ็ญจิต แสงชาติ. (2555). ผลของกลุ่มช่วยเหลือตนเองต่อความเข้มแข็งในการมองโลกในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมที่ได้รับเคมีบำบัด. **วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 35**, 2 (เมษายน – มิถุนายน 2555) : 72-82.

- วรรณภา คงสุริยะนาวิณ เบญจวรรณ คุณรัตนภรณ์ และกิติรัตน์ เตชะไตรศักดิ์. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพจิตของหญิงหลังคลอด. **วารสารสมากรพยาบาล 25**, 1 (มกราคม-มีนาคม 2553): 88-99.
- วรรณภา คงสุริยะนาวิณ ประอรนุช ดุลยาทร และปัญจางค์ สุขเจริญ. (2549). ผลของการเข้าโครงการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อความเครียด. **วารสารพยาบาลศาสตร์ 24**, 1 (มกราคม-เมษายน 2549) : 32-43.
- วรรณภา คงสุริยะนาวิณ ปัญจางค์ สุขเจริญ ยุพิน จันทร์คคะ สมทรง เฟ่งสุวรรณ ประอรนุช ดุลยาทร สมัครใจ พิศาล บังอร คณิงเหตุ และพวงเพชร เกสรสมุทร. (2546). ผลการส่งเสริมพฤติกรรมโดยใช้หลักพุทธศาสนาต่อการแสดงพฤติกรรมของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารพยาบาลศาสตร์ 21**, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2546): 48-59.
- วัลลภ พลอยทับทิม. (2550). **พม. จัดกิจกรรม “วัยรุ่นรุ่นใหม่ ใฝ่ใจธรรม” เนื่องในเทศกาลวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2554, จาก http://www.m-society.go.th/news_detail.php?newsid=1422
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2548). **สรุปผลการสำรวจการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2548**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2555 จาก<http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/cult48.pdf>
- _____. (2552). **สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรม และสุขภาพจิต พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ : บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.
- อรพินทร์ ฐุชม อัจฉรา สุขารมณ และอุษา ศรีจินดารัตน์. (2549). การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์ 12**, 1 (กันยายน 2549) : 15-35.

ภาษาอังกฤษ

- Carver, C. S., Pozo, C., Harris, S. D., Noriega, V., Scheier, M. F., Robinson, D. S., Ketcham, A. S., Moffat, F. L., Jr., & Clark, K. C. (1993). How Coping Mediates the Effect of Optimism on Distress: A Study of Women with Early Stage Breast Cancer. *Journal of personality and Social Psychology* 65, 2 (August 1993) : 375 - 390.
- Dolan, P., Peasgood, T., and White, M. (2008). Do We Really Know What Makes Us Happy? A Review of the Economic Literature on the Factors Associated with Subjective Well-being. *Journal of Economic Psychology* 29, 1 (February 2008) : 94–122.
- Kanyajit, S. (2003). *An Analysis of Causes of Deviant Juvenile Behaviors during Current Globalization*. The Degree of Doctor of Philosophy in Criminology and Criminal Justice, Faculty of Graduate Studies, Mahidol University.
- Maccoby, E.E. (1992). The Role of Parents in the Socialization of Children : An Historical Overview. *Developmental Psychology* 28, 6 : 1006-1017.
- Paul, P. (2005). The Power to Uplift. *TIME*. Sunday, 9th January, 2005. [Online]. Retrieved on September 29, 2011, from [http://www.psy.miami.edu/faculty/mmccullough/Media Coverage/Power to Uplift_Time_2005.pdf](http://www.psy.miami.edu/faculty/mmccullough/Media%20Coverage/Power%20to%20Uplift_Time_2005.pdf)
- Peale, N. V. (2006). *The Power of Positive Thinking. A Practical Guide to Mastering the Problems of Everyday Living*. [Online]. Retrieved on September 29, 2011, from http://www.lbushcolej-r-personaldevelopment.info/uploads/9/8/1/5/9815519/the_power_of_positive_thinking.pdf

Phisaipanth,S. (2007).*The Relationship of Internal Coping Resources and Mental Health Problems in Early Breast Cancer Patients.*

A Thesis for the Degree of Master of Nursing Science (Mental Health and Psychiatric Nursing). Faculty of Graduate Studies, Mahidol University.

